

Digitized by the Library and Information
Centre of the Hungarian Academy of
Sciences

אני הלותב קל הקלים ועפר רגלי
חכמים יחיא ז' כמ' אברהם ארחח
נעץ שאס ימצא ארס בה טעות בבקש
מסנו שאל יאשימיני וא ידוך כי אס לזכות
המקום בה יפהח לנו שעדי פרנקר
וכלכלה וירויח לנו מגנותינו אכיל
ויברכנו בבדכת אל שדי ויאמר ליקורינו
די אכיל יוכלה צדינו ויאברכל
הקמים שלכס ועלינו לרעה ויקרב קץ
משיחינו אכיל אוא כיץ יהי כצוף :

424
קובץ 4 ב' יום א' ד' ש' ו' ע' תר"ל ס"ב
אני דוד קופמאן

1871/6

אני הלותב קל הקלים ועבר לגלי
חכמים יחיא צ' כמ' אברהם ארחח
נעץ שאם ימצא ארס בה טעות בבקש
מאנו שאם יאשימיני וא ידון כי אם לזכות
המקום בה יפרח לנו שערי פרנק
וכלכל וירויח לנו מגנותינו אכיל
ויברכנו בברכת אל שרי ויאמר ליקורינו
די אכיל יוכל צדינו ויאברכל
הקמים טיבם ועלינו לדעה ויקרב קץ
מאחינו אכיל אוא כיץ יהי דצון

סדר העשה כליל פסח	
קדש מקדש על כוס ראשון	
ורחץ נוטל ידיו לצורך טבול	
כרעק מטבול הידקוף ברוחמץ	
רחץ לוקח שלש ככדור	
מגיד גומר ההגדה	
רחצה נוטל ידיו לקטורה	
מוציא מעט המחרצין ביה שמות	
מצה מבקך המוציא ועל אכילה מצה	
מדרוך מבקך על אכילת מדר	
כורך אוכל מצה ומדר בלא בדכס	
שולחן מסדר שלחנו	
עורך אוכל ושורפה	
צפון הוא הפיקוחץ מאתק מן וצפון	
בדר ממלא כוס ג' ומבדרין	
הלל ממלא כוס ד' וגומר הלל	
נרצה ונרצה לו נרצו מעשין	

הגדה סדר העשייה בליל פסח נ"ב

קדש ורחץ
כרפס יחץ
מגיד רחצה
מוציא מצה
מדור כורך
שולחן שורד
צפון בדר
הלל נרצה

בער עלה לא מעריב יתמנואכל לבית ומין
הדרו מעלה דגל ונקא ויגסלו כוס של ברכה מן
דאכל ויחן כאלה ימשה גפן וימנהגה באלמא ויכתרי
אכיל לאמאע- באעלם יקדש ויקול האכיל

כוס ישועות אשא ובשם יי

הגדה

אקרא הודו ליה כי טוב כי לעולם י
חסדו באי אמה בפה באי אמה
אשר קדשו מכל עם ורוממו מכל
לשון בחר בנו ויגדלנו רצה בנו
ויפארינו

רוממו הבדילנו מכל עם ארץ
חמדה הנחיל אותנו קדש את
שמו בעולם בגלל אבות שעשו את
רצונו גבורות עשה למענהו ואין חקר
לנפלאותיו עדת קדושים אותנו קרא
ברם חמדה ונטע שעשועים ויקראם
סגולה לשמו וראשית לקחם מכל גוי
הארצות שהם משולים בצבא מדרום
ומכוננים ככופכי הקדיש יהיו עלינו
בקרב תכל ונכבדים על כל האומות

זיו פניהם כזיו השמש ומראה רמותם כמלאכי
 שרת : להם יראו מלכים וקמו שדים וישתחוו
 למען ית אשר נאמן קדוש ישראל אשר נס בחד :
 כל רואיהם יבירו כי הם גרע בדרך ית ויקדשו
 קדושת עולם ושמו הגדול עלינו קרא : אותנו קרא
 ערה לשמו קגולה ונחלה מימות עולם : וקדשו
 ויקדשו לפני הר סיני ויגשינו לפני חורב :
 ויורשינו ורבי חיים כתובים באצבע הדרן :
 ויעש לנו ית אלהינו נסים וגבורות ויגשנו
 מיד אויב : וההן לנו ית אלהינו משפטים
 ישים ובורה אמת חקים ומצות טובים :
 וההן לנו ית אלהינו באהבה שבתות למנוחה
 ומעדים לשמחה חגים וזמנים לששון חג
יום ראשית הזה את יום חג המצות הזה את
 יום טוב מקרא קודש הזה זמן חירותינו
 באהבה מקרא קודש זכר ליציאת מצרים
 ויחד בו ביום הזה מכל הימים וידעה בו
 ויקדשו מכל הזמנים להיות מהללים בו
 על

על פלאי מעשיו להיות מזכירים אותו
 בכל שנה ושנה : להודיע כי בו הוציא
 ית את עבדיו ממצרים מכור הברזל
 אותנו מלט : להודיע כי בו עשה ית נקמות
 באויביהם ובו שקע צריהם בים : להודיע
 כי בו קבלו עליהם עול מלכותו ברצון
 ועבדוהו בליבב שלם : להודיע כי בו
 עשה ית אלהינו נסים וגבורות לאהבין
 ונפלאות רבות לבני ירדיו : כי בנו
 בחרה ואותנו קראת מכל העמים
 ומועדיו קראת בשמחה ובששון ונחת
 הנחלתנו באי מקרא שבת וישראל
 והזמנים : הם יקול באי אמר אלהינו
 וקיימנו והגיינו לזמן הזה :

הם יתבון וישלכון האדא צפת אקדוש אדא
 אתפק פו אחול אמא אדא אתפק פי אקבה
 מקדש מעומר והוא הריץ בכל לילי ימים
 טושים

הגדרה

והלילה הזה שתי פעמים שכל הלילות
אנו אוכלין חמץ ומצה והלילה הזה כולל
מצה שכל הלילות אנו אוכלין שאר ידקות
והלילה הזה מדורים שכל הלילות אנו
אוכלין בין יושבין ובין נוסבין והלילה הזה
כולנו מוסבין מה כבר הארה אליה מן
גמיע אליא כרגו גדודנה ואבניא מן מצד
בית אעבורייה מה כאנו ופעלו כאנו וכלטו
אתבן פי אבן ואבן פי אתבן למן לפדעה
ארבע אגמור ארי דאסה סאע אצמעור פ
ופמה סאע מנאק אתנור ואורר אליה עלא
אמצריון ארס ואצפאטע ואקמל ואקמל
ואגרדאד ואבדד ואוחוש ומות אבבאד
התא כאניה עגוז בגוז עליהא אף לענה
תגוז כאן מעאהא מעבור מן עגנה פוק אתנור
מרכוז רכל אכלב אמתנוז אכל אעגנה
אמו בור

הגדרה

אמעבור ארי פוק אתנור מרכוז פצרכה
צרכך עצים לקיים מה ש' כי אין ביה אש
אין אס מה וכלצהם אליה ביר שדירה
וראע ממדודה ואחכאס עצומה ואיאה
ובראהין עלא ורי משה רבינו עליו השלום
והאדא אגואב

עבדים היינו

לפרעה בארץ מצרים
ויצואנו י' אלהינו משם ביר
דזקרה ובזרוע נטויה ואו לא גא הקבה
את אבותינו ממצרים עריץ אנו ובנינו
ובני בנינו מאנעבדים היינו לפרעה במצ
ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו
יורעים את התורה מצוה עלינו לספר
ביציאת מצרים וכל המאריך ביציאת
מצרים הרי זה מאובח

מעשה ברבי

איעזר ורבי יהושע ורבי
אעזר

אֶעֱזֹר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי טַרְפוֹן אֲהִיו מִ
מִקְוֵי בְּבֵן בְּדָק וְהָיוּ מִסְפְּרִין בִּיצִיאת
מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלֵּילָה עַד שֶׁכָּאוּ
הַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לֵהֶם רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ
זְמַן קְרִית שְׁמַע אֶל אַחֲרֵיהֶם:

אָמַר לֵהֶם רַבִּי אֶעֱזֹר בֶּן עֲזַרְיָה הָיוּ
אֵנִי כִבֵּן שְׁבַעִים שָׁנָה וְלֹא גָבִיהִי
שְׁתֵּי אֲמִיד יִצִּיאת מִצְרַיִם בַּלֵּילָה עַד
אֶרְדָּא בֶּן זֹמָא אֵל לְמַעַן תִּזְכּוֹר אֶת
יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ
יְמֵי חַיֶּיךָ הַיּוֹמִים כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ הַלֵּילָה
וְחַכְמֵיהֶם אֲמָרִים יְמֵי חַיֶּיךָ הָעוֹלָם הַזֶּה
כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ לְהַבִּיחַ אֶת יְמֵיךָ הַמְּשִׁיחַ
בְּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנֶּתַן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל
עִמּוּ בָּהּ כְּנֶגֶד אֲדָבָעָה בָּעִם
רַבִּיהֶם תּוֹרָה אַחֲרֵי חֹכֶם וְאַחֲרֵי דָשׁ
וְאַחֲרֵי תֵם וְאַחֲרֵי שְׁאֵינוּ יוֹדִיעַ לֵשׁ
אֲכַס מִי הוּא אֲמַר מִי הָעֵדוּת
וּבְחִקִּים

וְהַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ
אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם אֶף אֶתְכֶם אֲמַר לוֹ כָּל
כְּהִלְכֵי הַפֶּסַח אֵין מִפְּטוּרֵין אֶחָד הַפֶּסַח
אֲפִיקוֹמֵין לִשְׁעָה מִי הוּא אֲמַר מִי
הַעֲבוּרָה ~~לְכָס לְכָס~~ הַזֹּאת לְכָס לְכָס
וְלֹא לוֹ וְלִפִּי שְׁהוּצִיא אֶת עֲצָמֹי מִן
הַכֶּלֶל וּכְפָל בְּעִיקָר אֶף אֶתְכֶם הַקָּהָה
אֶת שְׁעוֹ וְאֲמַר לוֹ בַּעֲבוּרָה זֶה עָשָׂה
יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם לִי וְלֹא לֹא
וְאֵין הִיָּה שֶׁסָּ לֹא הִיָּה נִגָּא: ~~הַזֶּה~~
מִי הוּא אֲמַר מִי זֹאת וְאֲמַר אֵין
בְּחֻזְקָה יָד הוּצִיאֵנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם
מִבֵּית עַבְדִּים וְיִשְׁאֵינוּ יוֹדִיעַ לֵשׁ
אֶת פֶּתַח לוֹ אֵל וְהַגִּדָה לְבִנְךָ בַּיּוֹם
כִּי הוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּרָה זֶה עָשָׂה יְיָ לִי
בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם וְהַגִּדָה לְבִנְךָ
כִּי מִדָּא הַחוּדָא תִּלְמֹד לִמּוֹד בַּיּוֹם
כִּי הוּא

ההוא אי ביום ההוא יכול מבטור
 יום תלמוד לומר בעבור זה לא
 אמרתי לא בשעה שיש מצה ומלוח
 מונחין לפניך מרחצה לך עובדי
 ע"י הן אבותינו ועכשיו קירבנו
 במקום ב"ה לעבורהו ש" ויאמר
 יהושע א כל העם כה אמר יי אלהי
 ישראל בעבד הנהד יאבו אבותיכם מעולם
 תלך אבי אברהם ואבי נחור ויעברו אלהים
 אחרים ואקח את אביכם את אברהם
 מעבד הנהד ואולך אובו בכל ארץ כנען
 וארבי את זרעו ואתן לו את יצחק ואתן
 ליצחק את יעקוב ואת עשו ואתן לעשו
 את הר שעיר לרשת אובו ויעקב ובניו
 ירדו מצרים בדרך שומרון
 הבטחתו לישראל עמו ב"ה שהקב"ה
 מתעב את הקץ לעשות כמו שאמר לאברהם

אבינו

אבינו בין הבתרים ש" ויאמר לאברהם
 ירע תדע כי גר יסיה זרעה בארץ לו להם
 ועבדום וענו אוקס אדבע מאות שנה וגם
 את הגוי אשר יעבדו הן אנכי ואחרי כן פ
 יצאו ברכוש גדול היא שעמדה להם
 לאבותינו ולנו שלא אחר בלבד עמד עלינו
 לא בכל דוד ודוד עומדים עלינו לכלותינו פ
 והקב"ה מצילינו מידם יצא ולמד מר
 בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו פ
 אפרע: הרשע לא גר לא על הזכרים ולבן
 בקש לעקור את הכל ש" ארמי אובד אבי פ
 וידר מצרימה ויגר שם מלמד שלא ירד
 להשתקע לא לגור שם ש" ויאמרו אל
 פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לאנן
 אשר לעבדיה כי כבוד הרעב בארץ כנען
 ועתה יאבו נא עבדיך בארץ גושן
במחצית מעט כמו ש" בשבעים נפש

יד

יִרְדּוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרֵימָה וְעַתָּה שָׁמָּה יֵשֶׁב
 אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרוֹב׃ וְהִי שֶׁ
 לָנוּ מִלְמַד שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל מִצְוֵי יֵשֶׁב שֶׁ
 גָּדוֹל וְעֶצּוֹם כִּמוֹ שֶׁ" וְכֵן יִשְׂרָאֵל פָּרוּ
 וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ בְּמֵאֹד מְאֹד (ט)
 וְתִמְלֹא הָאָרֶץ אוֹתָם׃ וְלִבִּי כִּמוֹ שֶׁ"
 רַבְּכָה כְּעֶמֶח הָשָׂרָה נִתְּתִיךְ וְהַרְבֵּי
 וְהַגְדִּילִי וְהַבְּאִי בְּעָרֵי עָרִיִּים אֲרִיִּים
 נִכְוֵנוּ וְשַׁעֲדֶךָ צְמִיחַ וְאֵת עִירוֹם (ס)
 וְעַלֶּיָּה׃ וַיִּלְעוּ אוֹתָנוּ הַמִּצְרִים כִּמוֹ שֶׁ"
 הִבֵּה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהִיָּה כִּי
 תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹקֵף גַּם הוּא עַל
 אֲנָשָׁינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ׃
 וַיַּעֲבֹלֵנוּ כִּמוֹ שֶׁ" וַיִּשְׁיִמוּ עָלֵינוּ
 שָׂרֵי מִקְּדָשׁ לְמַעַן עֲנוּתוֹ בְּקַבְּלוֹתָם
 וַיִּבֶן עָלֵינוּ מִקְבָּנוֹת לְפִלְעָה אֶרֶץ
 פִּיִּתוֹשׁ וְאֶת דַּעַמָּק׃ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ
 עֲבֹדָה

עֲבֹדָה קָשָׁה כִּמוֹ שֶׁ" וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם
 מִצְרִים אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפֶרֶךְ׃ וְנִצְעַק
 אֵל יֵהָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ כִּמוֹ שֶׁ" וַיִּהְיֶה
 בְּיָמֵים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם
 וַיִּתְּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיַּעֲבִדוּ
 וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֵל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה׃
 וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֵת קוֹלֵנוּ כִּמוֹ שֶׁ" וַיִּשְׁמַע
 אֱלֹהִים אֵת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֵת
 בְּרִיתוֹ אֵת אֲבֹדָתָם אֵת יִצְחָק וְאֵת יַעֲקֹב׃
 וַיֵּרָא אֵת עֲנִיָּנוּ זֹו פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶדֶן
 כִּמוֹ שֶׁ" וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיֵּרָא אֱלֹהִים׃ וְאֵת עֲמָלֵינוּ אוֹ הַבָּנִים
 כִּמוֹ שֶׁ" כָּל הַבָּן הַיָּלֹוֹד הַיָּאֹדָה
 תִּשְׁלִיכוּהוּ וְכָל הַבָּת תִּחְיוּן׃ (א) וְאֵת לֶחֶם
 לֶחֶצִינוּ זֶה הַדּוֹחֵק כִּמוֹ שֶׁ" וְגַם דָּאִיִּם
 אֵת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר מִצְרִים לוֹחֲצִים אוֹתָם׃
 וַיִּצְוּנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם לֹא עַל יְרֵיָךְ
 מִלְּאָךְ לֹא עַל יְרֵיָךְ שֶׁ" עַל יְרֵיָךְ
 שֶׁ" שֶׁ" שֶׁ"

הגדרה

אליה לא הקב"ה בכבודו כמו שנאמר
 ועבדתי בארץ מצרים כלילי הזה והכיתי
 כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה
 ובכל אלהי מצרים אעשה אפטים אני ואת
 בן חזקה ובזרוע נטויה ובמורא גדול
 ובאותות ובמופתים בן חזקה זר
 הרב כמו ש"ה הנה יד יי"ה הויה במקנה
 אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים
 כבקר ובצאן רבד כבד מאד ובזרוע
 נטויה זו החרב כמו ש"ה וחרבו עלופה
 בידו נטויה על ירושלים ובמורא גדול
 זה גלוי השכינה כמו ש"ה או הנקה אלהים
 לבוא לקחת לא גוי מקרב גוי במסורה
 באותות ובמופתים ובמלחמה ובמודעים
 גדולים ככל אשר עשה לכם יי"ה אלהיכם
 במצרים לעיניך ובאותות זה המטה כמו
 ש"ה ואת המטה הזה תקח בידך אשר

תעשה

הגדרה

תעשה בו את האותות : ובמופתים זה
 הרס כמו ש"ה ונתתי מופתים בשמים
 ובארץ : הם ואש ותימרות עשן
 רבד אחר ביד חזקה אפים ובזרוע נטויה
 אפים ובאותות ובמורא גדול אפים ובאותות
 אפים ובמופתים אפים : או עשר מכות
 שהביא הקב"ה על המצרים במצרים ואו
 כן : הם אפרדיע כנים ערוב
 רבד שחין בדר ארבה
 חושד מכת בכורות : רב
 יהודה היה נותן בהן סימן
 רצך ערש בארבע

ויקדמו אמרידי ויקולו רבן גמליא אומר ובעץ אמונה
 יזרו הארז אהרן קבל רבן גמליא ויקולו
 רבן נוקי הגלילי אומר מעץ אתה אומר
 שנקו המצרים במצרים עשר
 מכות ועל הים לקו חמשים מכות במצרים

הגדרה

הוא אומר ויאמרו החרטומים א פרעה
 אצבע אלהים היא ועל הים הוא אומר וידא
 ישרא את היר הגדולה אשר עשה יס במצרי
 כמה לקו באצבע עשר מכות אמור
 מעתה במצרים לקו עשר מכות ועל הים
 לקו חמשים מכות: **לבו** איננו אומר
 מנחן שכל מכה ומכה שהביא הקב"ה על
 המצרים היתה של ארבע מכות: **שנ** ישלח
 בם חרון אפו עברה אחת געם שמים צרה
 שלש משלחת מלאכי רעים ארבע אמור
 מעתה במצרים לקו ארבעים מכות ועל
 הים לקו מאתיים מכות: **לבו** עקיבא אומר
 מנחן שכל מכה ומכה שהביא הקב"ה על
 המצרים במצרים היתה של חמש מכות
 שנ ישלח בם חרון אפו אחת עברה
 שתיים געם שלש צרה ארבע משלחת
 מלאכי רעים חמש אמור מעתה במצרים
 לקו חמשים מכות ועל הים לקו מאתיים
 וחמשים

הגדרה

וחמשים מכות: **למה** מעלות טובות
 כפולות ומובטלות למקום ברוך הוא עלינו
 אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם
 שפטים: **דיננו** או עשה בהם שפטים ולא
 עשה דינ באלהים: **דיננו** או עשה דינ
 באלהים ולא הרג את בכוריהם: **דיננו**
 או הרג את בכוריהם ולא נתן לנו ארז
 ממונם: **דיננו** ומניין שנתן לנו ארז
 ממונם שנ וישאילום וינצלו את מצרים
 אם עשאה כמצולה זו שאין בה רגה ואם
 עשאה כמצודה זו שאין בה רגץ למה
 מתבב הכתוב את צנת הים יותר מבנה
 מצרים: **אך** מה שהיה בבתים נטלוהו
 במצרים ומה שהיה בבתים סודאות
 נטלוהו על הים: **וכן** הוא אומר כנפי יונה
 נחפה בלסן זו בנה מצרים ויבדוהיה
 בידקרה חדוץ זו בנה הים: **ותדב**
 והגדלי

הגדה

ותגדל לי זו בנה מצרים ותבאי בערי
 עריים זו בנה הים תולו זהב נעשה
 לך זו בנה מצרים עם נקודות
 הכסף זו בנה הים: או נתן לנו את
ממונם ולא קדע לנו את הים: דיינו
או קדע לנו את הים ולא העבירונו
בהוכו בחרבה: דינו או העבירונו
בהוכו בחרבה ולא שקע שונאינו: פ
בהוכו: דינו או שקע שונאינו בהוכו
ולא ספק צרכינו במדבר ארבעים
שנה: דינו או ספק צרכינו במדבר
ארבעים שנה ולא האכילונו את המן:
דינו או האכילונו את המן ולא נתן
לנו את השבת: דינו או נתן לנו
השבת ולא קידבנו לפני ה' סיני: ט
דינו: או קידבנו לפני ה' סיני ולא
נתן לנו את התורה: דינו או נתן
 לנו

הגדה

לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ
 ישראל: דינו או הכניסנו לארץ
ישראל ולא בנה לנו את בית הבחירה:
דינו: על אחת כמה וכמה טובה
כפולה ומכפלה למקום בה עלינו: פ
הוציאנו ממצרים עשה בהם שפטים עשה
דין באהיהם הרג את בכוריהם נתן לנו
את ממונם קדע לנו את הים העבירונו
בהוכו בחרבה שקע שונאינו בהוכו ספק
צרכינו במדבר ארבעים שנה האכילונו את
המן נתן לנו את השבת קידבנו לפני ה'
ה' סיני נתן לנו את התורה הכניסנו
לארץ ישראל בנה לנו את בית הבחירה
לכפר בו על כל עוונותינו: (ומחזירי השלח)
וי' רבץ גמליא אומר כל שלא אמר
שלא רבדים או בפסח לא יצא ירי
חוקתו ואו ה' פסח מצה ומדורים:
 פסח

הגדה

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן
 שבית המקדש קיים על שם מה על שם
 שפסח המקום בה על בתי אבותינו במצרים
 ש" ואמרתם זבח פסח הוא ליה אשר פסח
 על בתי בני ישראל במצרים בנגפו אר
 מצרים ואה בתינו הציל ויקור העם
 וישתחווי ומגביה המצה בירואו **מצה**
 זו שאנחנו אוכלים על שם מה על שם
 שלא הקפיק בציקן של אבותינו להחמיץ
 עד אנגלה עליהם מלך מלכי המלכים
 הקב"ה וגאס מיר ש" ויאפו את הבצק
 אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי
 לו חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו
 להתמהמיה וגם צדה לא עשו להם
 ומגביה המדוד בירואו **מרורים** אלו
 שאנחנו אוכלים על שם מה על שם
 שמידדו המצרים את חיי אבותינו
 במצרים

הגדה

במצרים ש" וימדרו את חייהם
 בעבודה קשה בחומר ובלבינם ובכל
 עבודה בשדה את כל עבודתם אשר
 עבדו בהם בפךך ובכל דוד ורוד חייב
 אדם להראות את עצמו כאלו הוא יצא
 ממצרים שלא את אבותינו בלבד גא
 אף אף אבותינו גא ש" ואותנו הוציא משם
 למען הביא אותנו לתה לנו את הארץ פ
 אשר נשבע לאבותינו **לפיכך**
 אנחנו חייבין להורות להלל לשבח לפאר
 לגדל לדומם ולהדרר ולנצח ולבדרך למי
 שעשה לנו ולאבותינו את כל הנסים האו
 והוציאנו מעבדות לחירות ומשעבוד
 לגאולה ומיגון לשמחה ומאבל ליום
 טוב ומאפלה לאור גדול ונאמר
 לפניו הלהלליה : הם יבדע אהלל ויקול
 הללו

הלל
 הלל ליהי

הללו עבדיו ואלהי יישראל
 יהוה שם יישראל מבורך מעתה ועד עולם
 ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם יישראל
 רם על כל גוים יישראל על השמים כבודו
 יישראל מן כבודו אלהינו יישראל המגביהו לשבת
 יישראל המשפילי לרחוק בשמים ובארץ יישראל
 מקימו מעפר דל יישראל מאשפות ירים
 אביון יישראל להוסיפו עם נדיבים יישראל
 עם נדיבי עמו יישראל מוסיפו עקרת
 הבית יישראל אם הבנים שמחה הללויה
 בצאתה ישראל ממצרים יישראל יעירנה
 בית יעקב מעם לוועז יישראל היתה
 יהודה לקראו יישראל ישראל ממעלותיו
 יישראל הים לאה וינס יישראל הירדן יסוב
 לאחור יישראל ההרים פקדו כאים יישראל
 גבעות

הלל

גבעות לבני צאן יישראל מה לה הים
 כי הנס יישראל הירדן תסוב לאחור יישראל
 ההרים הברקדו כאים יישראל גבעות
 לבני צאן יישראל מלפני אדון חולי ארץ
 יישראל מלפני אלה יעקב יישראל ההופכי
 הצור אגם מים יישראל חלמים למענו
 מים יישראל הם יברך ויקול

ברוך אתה יישראל אלהינו מלך העולם
 אשר גאנו וגא את אבותינו ממצרים
 והגיענו ללילה הזה לאכול בן מצה
 ומרורים יישראל יצאתה את אבותינו
 ממצרים יישראל חזקה ובזלוע נטויה
 בהיות אבותינו בדרך ארץ מצרים
 היו מעונים ומשועבדים תחת יד
 פרעה מלך מצרים יישראל שם פקדו
 ודבו בעפר הארץ וכאדני לבנון
 גביו בקומה רבד פרעה למחול
 אה

את שמים ולא כבוד זכרם מקרב הבל הוא
ועמו בעצה אחת היו ויתחבמו סוד על זרע
ישראל וימדרו את חייהם בפך ובתשניק
גדול קצרה רוחם זרע יאדון הנחה לבשו
כי ירדו גברה עליהם רחוק וקיים שמו
בקולם מלך מלכי המלכים האנין להם
טוב וישל גדל מהם משה ירד בחזון
השלה יתר הראם באותות שרי ובמיני
נגעים אנשטו בני חם כל בכוריהם לטבח
מקד וראשית בטנם לרבר גדול הסגיר לכף
נפלה צעקה גדולה במצרים בכי ומקפר
בכל חוצותיה מעבדות לחירות יצאו
ירידים ואין כושל במספר שבטים ניהגם
בטוב צור עולמים והגיעם לים סוף
בדחמים רבים קגד הים בהמון גלן שונה
ורודף בהמון חילו עיניהם נשאו למרום
לבקש לחמים מאביר ועקב פיהם פתחו
גאולי ויהי לשבח למלכם על רוב נפלאותיה

צלל

צלל רכבו באויבי עמו והשליך שונאיהם
לתוך מים מצולה קדע ויהי את מים סוף
לקיים שבועה שנשבע לאברהם אבינו
ראו ירידים בפגרי שונאיהם שהם מוטלים
על שפה הים אירה ונמרה ורברי הלל אמר
משה לפני הוניהו תהלה ותפארה ורברי
הושבחוח אמרו פרויים לפני גואם תם יקול
כץ ויהי אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למוע
למועדים ולרגלים אחדים הבאים לקראתנו
לשלוש שמחים בבני עירך ואשים בעבודתך
ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים שיגיע
דמם על קיר מזבחך לרצון ונורה לה שיר
חדש על גאולתנו ועל פדות נפשינו ב' א'

גא ישראל ויהיכון וישובו הם יבדך על נטילת ידים
בער אז וקלו אירידים ויהנאל רגיפין מן שמד אשומרה ויבדך
המוציא ויעטו כל ואחר כניה ויזיר יבדך תאנה הארד אברכה ב' א'
אלה אשר קדשנו במצו וצונו על אכילה מצה ונמנענו לארבע
ואחריה פניד אהבנו ונמנענו פני למלת ויהיכון ויאכלו ויאכדו
מרוך כניה ויבדך אקב על אכילה מדור ויגממו פני אברהם

ארכוב ויאכלנוה בגיד אהבה ולא ילבהנה פי ארובה קין ולא
 ובטל טעם אמהות הם יגמטון מצה ומרור מעט ויגמטון פי
 ארובה ויקול בלא בדבה זכר למקדש כהלל חזק על מצות ומצוה
 ומרורים יאכלנו ויהפוך ויאכלנו וימחלו אכלנו ויאכלנו
 ויגמטון מה שאו ויקטעון אכר מאכלים בלדמה פטור לא
 בגידה שאין מפטורין אחד מצד כלום אלא חובותין בלדרי
 שישן וטעם מצה בפיו הם יגמטון ארובה ויגמטון אכר
 לאכסן ארבע וידי עליה בלדלא ואכלנו ולא יבדך יהללך
 לא יקול שפור חממה עם הגוים אשר לא ירעוך וגו'

שפוך חממה על הגוים אשר לא ירעוך
 ועל מנלכות אשר בשמה לא קראו כי אכל
 את יעקב ואת נורה השמו הם יקול לא לנורה
 לא לנו ייט לא לנו לא כולל שמה הן כבוד
 על חסדך על אמתך לא למח ואמרו הגוים
 איה נא אלהיהם לא ואלהינו בשמים כל אשר
 חפץ עשה לא עצביהם כסף וזהב לא
 מעשה ירי ארס לא כה לים ולא ידברו לא
 עינים לים ולא יראו לא אגעים לים ולא ישמעו
 לא אף לים ולא ירחוק לא יריהם ולא ימיון
 לא רגליהם ולא יהלכו לא ירגו בגוים לא

כמורה יהיו עושיהם כל אשר בולטין בהם
 לא ישרא בטוח ביה לא עזרם ומגנס הוא
 לא בית אהרן בטחו ביה לא עזרם ומגנס
 הוא לא יראי ייט בטחו ביה לא עזרם
 ומגנס הוא לא ייט זכרנו יבדך לא יבדך
 את בית אהרן לא יבדך יראי ייט הקטנים
 עם הגדולים לא יסף ייט עליכם לא
 עליכם ועל בניכם לא בדוכים אתם
 לייט עשה שמים וארץ לא השמים שמים
 לייט לא והארץ נהן לבני ארס לא
 המהים יהללו ייט ולא כל מררי דומה
 לא ואנחנו נבדך ייט מעלה ועד עולם
 יהללוה לא אלהיהם כי ישמע ייט את
 קולי תחנוני יערה כי בטח אגנו לי ובימי
 אהרן לא אפפוני חבלי מות לא וכו' וכו'
 שאול מצאנו לא צרה ויגון אמצא לא

קול רנה וישועה באתה לי צדיקים: ב
 ימיו יי' עושה חיל: ב
 ימיו יי' עושה חיל: ב לא אמונה כי אחיה
 ואספר מעשה יי': ב יסוד יסדנו יי'
 ולמוות לא נתננו: ב פתחו לי שערי צדק:
 ב אבא בם אורה יי': ב זה השער ליי': ב
 צדיקים יבאו בן: ב אורה כי עתה
 ויהי לי לישועה: אור אבן מאסו הבונים
 היתה לראש פנה: אבן מאה יי' היתה
 זאת היא נפלאה בעינינו: מאה זה היום
 עשה יי' נגילה ונשמחה בן: זה אנה יי'
 הושיעה נא: אנה אנה יי' הצליחה נא: אנה
 ברוך ה' בא בשם יי': ברוך בירכנוכם
 מבית יי': בירכנוכם אל יי' ויאיר לנו: א
 אסרה חג בעבותים עד קדנות המזבח
 אסרו אלי אתה ואורה: אנה אלהי ארוממה
 אלהי

הורו ליי' כי טוב כי לעולם חסדו: הורו
 הורו ליי' כי טוב כי לעולם חסדו: ב
 הורו לאלהי האלהים: בנה הורו לארץ
 הארונים: בנה לעושה נפלאות גדולות
 לבדו: בנה לעושה השמים בתבונה: בנה
 לדוקע הארץ על המים: בנה לעושה אורים
 גדולים: בנה את השמש לממשלת ביום:
 בנה את הירח וכוכבים לממשלות בלילה:
 בנה למכה מצרים בכוריהם: בנה ויוצא
 יצא מהוכס: בנה ביר חזקה ובזדונ
 נטויה: בנה לגזר ים סוף לגזרים: בנה
 והעביר יצא בתוכו: בנה וניעיד פדעה
 וחילו בים סוף: בנה למוליך עמו במדבר:
 בנה למכה מלכים גדולים: בנה ויסדר
 מלכים ארירים: בנה לסיחון מלך האמורי:
 בנה

ולענו מלך הבשן: כלל ונתן ארצם לנחלה:
 כלל נחלה לישלע עברו: כלל שמשלע
 שבשפלינו זכר לנו: כלל ויפקדונו
 מצדנו: כלל נותן לחם לכל בשר: כלל
 הורו לאל השמים כי לעולם חסדו: כלל

נשמח כל חי תבדך את שמך יי אלהינו
 ורוח כל בשר לך הפאר ותדומם את זכרך מלכנו
 תמיד לדור ודור מעולם ועד עולם אתה אל
 ומבלעדך אין לנו מלך וגואל ומושיע בכל עת
 צדה וצוקה אין לנו מלך עוזר וסומך אף אתה
 אלהי הראשונים והאחרונים אלוקה כל הבדיות
 ארון כל התולדות המהולל בכל התושבחות
 המנהג עולמו בחסד ובדיוותיו ברחמים רבים
 ויי אלהים אמה לא ינום ולא יישן המעודר
 ישיש והמיקין נדרמים סומך נופלים ורופא
 חולים ומתיר אסורים אינמים והמפענח נעלמים
 וכן לבדך אנחנו מודים ואל פינל מלא שירה בים
 ולשוננו דנה בהמוץ גליו ושפתותינו שבח
 כמדחבי הדקיע ועינינו מאירות בשמש וכיריח

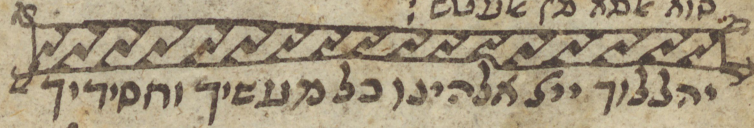
וידנו

וידנו פרושות כנשרי שמים ורגלינו קלות
 כאילת איז אנו מספיקין להודות לך יי אלהינו
 ולבדך את שמך מלכנו אפילו על אחת משלש
 מאף אפי אפיס ורוב רבי רבבות פעמים
 הטובות נסים ונפלאות שעשית עמנו ועם
 אבותינו מלפנים ממצרים גאנו יי אלהינו
 מבית עבדים פריהנו ברעב נהנו ובשבע
 כלכלהנו ומיחרב הצלתנו ומדבר מלטהנו
 ומחללים רעים עזים וקשים דליתנו מלכנו
 וער הקה עזרנו רחמיך יי אלהינו ולא עזבונו
 חסדיך על כן איברים שפלות בנו ורוח ונשמה
 שנפחה באפינו ולשון אשר שמה בפינו הן הם
 בדנה יורו ויבדלו וישבחו ויפאחו וישודדו את
 שמך מלכנו תמיד כי כלפה לך יורה וכל
 לשון לך תשביח וכל עין לך תצפה וכל בך
 לך תכדיע וכל קומה לפעך תשתחוה ותודה
 וכל הללבות ידאוך וכל קרב וכליות יזמרו
 לשמך כרבר שב כל עצמותי תאמנה יי
 מי כמוך: כו ציל עט מחזק ממנו ועני ואביו
 מגזלני אונת עניים אתה תשמע צעקת

הדל

הדל תקשיב ותושיע: וכתוב דננו
צדיקים ביה לישראל נאווה תהלה בפי
לשלים תה לומם ובשפתי צדיקים
תתצרך ובלשון חסידים תה קדיש
ובקרב קדושים תהללל במקלות ויבנות
עמך בית ישראל שכן חובה כל היצורים לפניך
ואלהינו ואלהי אבותינו להודות להלל לשבח
לפאר לרומם להרר ולנצח על כל דברי שירות
ותושבחות דוד בן ישי עבדך משיחיה;
וּבְכֵן יתבה שמך לעד מלכינו אלהינו
האל המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ כי
שֵׁם לך נאה ואל אלהינו ואלהי אבותינו לעולם
ועד שיר ושבחיה ללל ונמדה עוז וממשלה נצח
וגדולה גבורה תהלה ותפארת קדושה ומלכות
בדכות והודאות לשמך הגדול והקדוש
ומעולם ועד עולם אלהי אל ב"א מלך גדול
ומהולל בתשבות אלהי ההודאות ארון פ
הנפלאות בודא כל הנשמות דבון כל המעשים
הבוחר בשירי נמדה מלך יחיד חי העולמים
אמן: ה"ס יבדך על הגפן ויתכונן וישלכון

ב"א אלהי אלהי על הגפן ועל פרי הגפן ועל הנובה השדה
~~על פרי הגפן ועל פרי הגפן~~ ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שפיות
והנחלה לאבותינו רחם ואל אבותינו עליון ועל ישראל עמך
ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ויהי עלינו
לתוכה ושמחינו בבטחה ונאכל מפריה ונשבע מעובדי
ועבדך עליה בקדושה ובטהרה כי אלו טוב ומי טוב אלה
ב"א על הארץ ועל פריה הגפן; ולא ידוק שי מול אליל
קוה אמה מן אעטש;

יצדיקים עושי דצוניך ועמך ישראל
כולם בדנה יורו ויבדכו וישבחו
ויפאדו את שם כבודך כילך
טוב להודות ולשמך נעים
לנמר ומעולם ועד עולם
אלהי אל ב"א מלך
מהולל בתשבות
ויעד קאך יבדך אמן: על הגפן ואל פרי הגפן
ומהל מא קדש אליה אולה כראך יקדש
אליה אפנייה לאן אליה אולה מן
ההודאות ואלהי אלהי מרדכי
סופרים אעלם דאך;

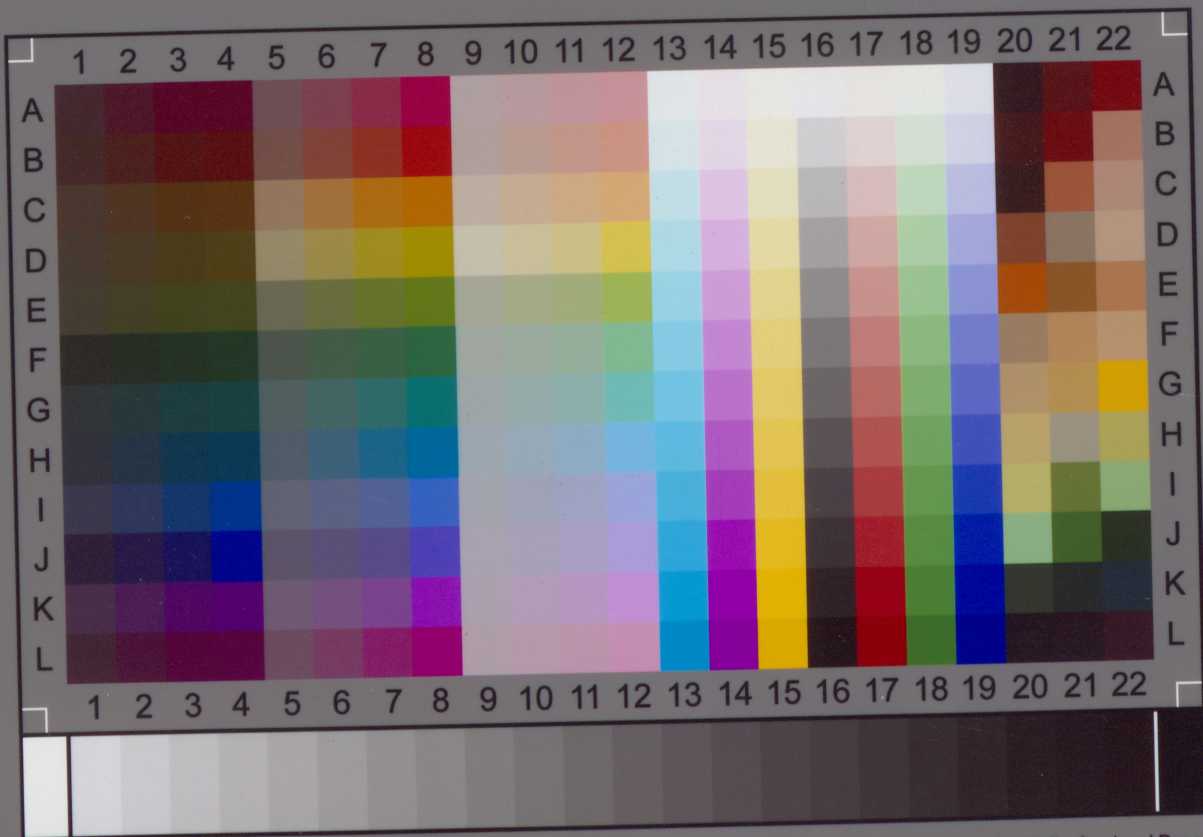
A

424

הגדה
הקדמה בכבודו כמו אנחנו
לדע מצרים בלילה הזה והכינו

19 הגדה
תעשה בו את האותות : ובמופתים זה
הרס : כמו שנ' ונתתי מופתים בשמים

IT8.7/2-1993
2013:08

Image
Access

IT-8 Target

Printed on Kodak Professional Paper
Charge: R130810

Meter 1

10

99

98

97

96

95

94

93

92

91

90

89

88

87

86

85

84

83